

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

**ДАЙДЖЕСТ
УКРАЇНЬКОЇ ГЕЛЬСІНЬСЬКОЇ СПІЛКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ (УГСПЛ)
ВИПУСК № 1(73), ПРОГРАМА USAID «ПРАВА ЛЮДИНИ В ДІЇ»**

Жовтень 2021

ЗМІСТ

РЕАЛІЗОВАНІ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ЗАХОДИ	2
МОНІТОРИНГ, АНАЛІТИКА ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ	2
СТРАТЕГІЧНИЙ СУДОВИЙ ЗАХИСТ	3
БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА	4
ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ	6
ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ	7

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

РЕАЛІЗОВАНІ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ЗАХОДИ

МОНІТОРИНГ, АНАЛІТИКА ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

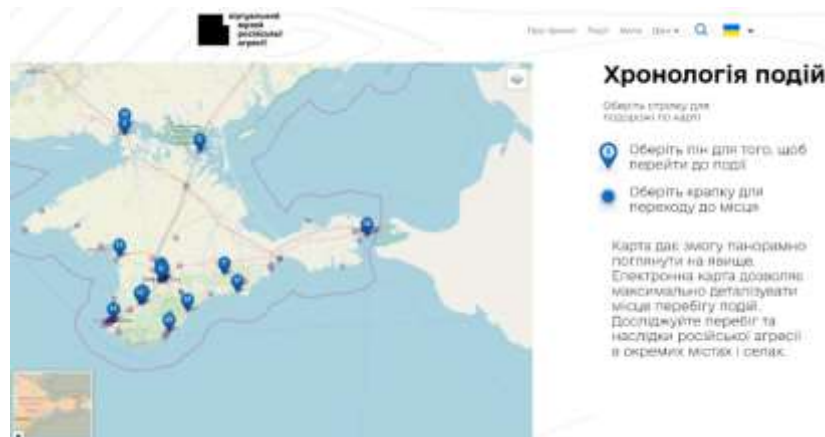
Аналітичний огляд «Реабілітація жертв конфлікту. Що може запропонувати Луганська область?»

У 2018 році УГСПЛ/ Програма USAID «Права людини в дії» оприлюднила [аналітичний огляд](#) «Реабілітація жертв конфлікту. Чи пропонує держава щось, крім встановлення інвалідності та милиць?», натомість зараз пропонуємо до ознайомлення новий аналітичний огляд в цій серії акцентовано про [Луганську область](#). Незважаючи на ширші повноваження, які органи місцевої влади отримали в умовах децентралізації і які мали б дозволити надавати допомогу жертвам конфлікту більш ефективно, певні ініціативи в цій сфері все ще викликають чимало питань. Саме тому в нашому новому огляді (як і в попередніх – щодо [Дніпра](#), [Сум](#), [Донецької області](#)) розкривається низка проблемних аспектів щодо реабілітації жертв у одній з найбільш постраждалих областей, а головне – пропонуються шляхи покращення ситуації.

Презентовано Віртуальний музей російської агресії

Це [перший в Україні Інтернет-портал про ключові події](#) та злочини, скоєні під час окупації РФ Криму та частини Донецької та Луганської областей. [Віртуальний музей](#) – один із перших у світі цифрових інструментів зі забезпечення доступу кожного до правди про гібридну війну, а також важливий інструмент збереження пам'яті про неї. Ресурс містить найрізноманітніші дані українською та англійською мовами: свідчення очевидців, архівні джерела, усноісторичні джерела, інформацію ЗМІ, рішення та резолюції міжнародних організацій, фото та відеоматеріали. На сьогодні там вже можна побачити інформацію про ключові події з початку окупації Криму в лютому 2014 року, а також інформацію про конкретних осіб й основні сфери, на які вплинула окупація частини території країни за ці роки. Віртуальний музей створено спільними зусиллями багатьох організацій та відомств, включаючи УГСПЛ/ Програму USAID.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Одним реченням. Заходи в рамках Програми USAID «Права людини в дії» та за участі її експертів, які спрямовані на подолання наслідків збройного конфлікту та окупації

- Чим небезпечна ситуація, коли в Україні [досі немає закону](#) про воєнних злочинців (також додатково нагадуємо ось [про цю дотичну публікацію](#))?
- У Верховній Раді [відбувся брифінг](#) правозахисників та народних депутатів щодо законопроектів № 6104, 6105 та 6106, що стосуються соціального і правового захисту осіб, позбавлених свободи внаслідок збройної агресії проти України, а також членів їх сімей ([додаткова публікація](#) на цю тему, що також містить перелік людей, позбавлених волі Кремлем з політичних мотивів).
- До Міжнародного дня білої тростини наші експерти [надали](#) коментарі щодо труднощів, з якими стикаються люди з вадами зору в Україні під час виборів, а також поділились міркуваннями на тему як влада могла б спробувати виправити ситуацію.

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку:

- [Заява](#) щодо затримання адвоката Едема Семедляєва та людей, які приїхали на судові засідання в тимчасово окупованому Криму.

СТРАТЕГІЧНИЙ СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Метою Програми USAID «Права людини в дії» в цьому напрямку є підтримка на національному і міжнародному рівнях стратегічних судових справ для захисту суспільних інтересів¹, а також їх широке висвітлення серед професійної спільноти та громадськості. Загальна кількість стратегічних справ, які стосуються конфлікту та підтримані Центром стратегічних справ (ЦСС) УГСПЛ в рамках Програми, понад 200.

У мешканця ТОТ конфіскували гроші під час перетину КПВВ. УГСПЛ не погодилась і звернулась до ЄСПЛ та Конституційного Суду України

ЦСС УГСПЛ/ Програми USAID підтримується справа мешканця ТОТ, гроші якого були конфісковані у дохід держави національними судами за т.з. «порушення порядку переміщення товарів до району проведення антитерористичної операції», передбачене частиною 1 статті 204-3 Кодексу України про адміністративні правопорушення. Юристка ЦСС [розбиралася в чому суть цього порушення](#), яке покарання передбачено, і чому застосування статті 204-3 КУпАП у більшості випадків веде до порушення права власності.

Україна порушила права ВПО, не дозволивши голосувати на виборах 2015 року – рішення ЄСПЛ

ЄСПЛ [ухвалив рішення](#), що Україна порушила право заявників на голосування на місцевих виборах, що призвело до їх дискримінації за ст. 1 Протоколу 12 до Конвенції про захист прав

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

людини та основоположних свобод ([додаткове посилання](#)). Заявниками у цій справі були 4 ВПО з Донецька та Криму – одну з них, справу пані Терехової, підтримувала Програма USAID. Кожній заявниці за завдану моральну шкоду було призначено по 4500 € компенсації.¹

Круглий стіл на тему як розглядати кримінальні справи, якщо їх матеріали знищені або залишилися на тимчасово окупованих територіях України

Програма USAID разом з партнерами [продовжує роботу](#) з напрацювання оптимального виходу із ситуації, коли матеріали кримінальних проваджень лишилися на тимчасово окупованих територіях (ТОТ) України. Лише в одному Криму їх нараховуються тисячі. Поки що виходить, що люди не можуть отримати справедливе рішення, бо робота українських правоохоронців по таких справах [фактично заблокована](#). Простими словами: має бути створений механізм, який дозволить відновити та довести до справедливого рішення ті кримінальні справи, що були розпочаті Україною до моменту окупації, але не завершені. Наразі ведеться спільне доопрацювання законопроекту, розробленого УГСПЛ/ Програмою USAID, тому будь-який конструктивний експертний внесок радо вітається!

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

[Мережа громадських приймалень УГСПЛ](#) продовжує надання безоплатної правової допомоги (в т.ч. у формі виїзних засідань у віддалених районах), проведення інформаційно-просвітницьких заходів в сфері прав людини, а також документування воєнних злочинів та порушень прав людини, пов'язаних зі збройним конфліктом. USAID в рамках програми «Права людини в дії» підтримує діяльність громадських приймалень (ГП) в містах [Торецьк](#), [Маріуполь](#), [Краматорськ](#) та [Покровськ](#) Донецької області, [Станиця Луганська](#), [Суми](#) та [Дніпро](#), які надають допомогу постраждалому від конфлікту населенню, Київську [об'єднану приймальню](#) з питань Криму та Донбасу, а також спеціалізовану приймальню з кримських питань у Херсоні.

Правова допомога постраждалим від збройного конфлікту та окупації

- Дніпровська ГП [допомогла](#) мешканці з Донбасу отримати 300 тисяч гривень компенсації за зруйноване вибухами житло. Бюрократична тяганина щодо компенсації тривала рік з моменту набрання чинності порядку виплати таких компенсацій.

¹ Додаткові коментарі від юристки ЦСС є за [цим посиланням](#).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

- Жінка намагалась отримати статус особи, яка постраждала внаслідок збройної агресії проти України, але Міжвідомча комісія Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій їй відмовила, не вказуючи причини. Тому за допомогою тієї ж приймальні з Дніпра довелося [звертатися до суду](#), який став на бік постраждалої.
- До покровської приймальні звернувся переселенець з Донецька, якому Пенсійний фонд не погодився нарахувати пенсійні виплати, тому що, на їх думку, у чоловіка не було достатнього трудового стажу. Чоловік проробив шахтарем більше 16 років на різних шахтах Донецької області, але зараховувати цей період до пільгового стажу йому відмовили, тож [довелося позиватись](#).

Інфографіка щодо результатів роботи громадських приймалень

Програма USAID «Права людини в дії» продовжує звітувати про надану правову допомогу в постраждалому від конфлікту та окупації регіоні – пропонуємо дані [за вересень та жовтень 2021 року](#) із тематичним, регіональним та гендерним розподілом.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ

УГСПЛ продовжує організацію навчальних заходів з прав людини, а також бере участь в розробці комплексної національної політики в галузі освіти у сфері прав людини. Ця діяльність здійснюється в рамках Всеукраїнської освітньої програми «[Розуміємо права людини](#)» (РПЛ)², яка в даний час є єдиною неформальною системою освіти, що має матеріальну базу для своєї діяльності – Освітній дім прав людини в Чернігові (ОДПЛ-Чернігів).

Сприяння розвитку ефективної системи викладання міжнародного гуманітарного права та прав людини в українських закладах освіти

Раді повідомити, що [презентовано](#) нові напрацювання та інструменти для викладання міжнародного гуманітарного права (МГП) в закладах освіти – [доопрацьований навчально-методичний посібник](#) «Вивчаючи міжнародне гуманітарне право», програма до нього та онлайн курс з МГП, розроблені УГСПЛ/Програмою USAID у співпраці з Товариством Червоний Хрест України. Курс складається з 10 модулів, кожен з яких включає експертну та методичну відеолекції, текстові матеріали та тест; його буде розміщено на освітній платформі Prometheus.

«Завжди складно вводити щось нове, коли система переобтяжена не тими наборами знань і вимог, які стоять перед нею. Ми зараз ставимо їй новий виклик – вводити і запроваджувати стандарти МГП. Необхідність практичного вивчення і застосування МГП виникла у 2014 року, коли РФ розв'язала війну і окупувала Крим і частину східних територій України», – зазначив виконавчий директор УГСПЛ Олександр Павліченко під час заходу в Міністерстві освіти і науки України, яке [підтримало наші напрацювання](#) та рекомендувало посібник та онлайн курс до використання у закладах освіти. Далі буде!

² Заснована в 2007 році, програма спрямована на інкорпорування цінностей та принципів прав людини в систему формальної освіти, а також розвиток неформальної освіти прав людини, таким чином сприяючи культивуванню культури прав людини, зміцненню поваги до верховенства права в Україні, сприянню міжкультурному порозумінню та принципам мирного вирішення конфліктів. Наразі РПЛ нараховує понад 3500 випускників зі всієї України.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Як посилити санкційне законодавство та уникнути порушень прав. Дискусія за участі міжнародних експертів та українського уряду

Пропонуємо увазі [запис чергового вебінару](#) з серії International Law Talks. Цього разу запрошеними спікерами були:

- Деніел Фрід, американський дипломат із 40-річним досвідом, науковий співробітник американського мозкового центру Atlantic Council.
- Меган Сміт, британська експертка, правозахисна адвокатка, яка представляє базовану в Лондоні неурядову організацію REDRESS, що, зокрема, працює над санкціями.
- Скотт Джонстон, юрисконсульт щодо питань підзвітності в сфері прав людини в неурядовій організації Human Rights First (США).
- Олексій Makeєв, спеціальний представник Міністра закордонних справ України з питань санкційної політики, який також є співголовою Міжвідомчої робочої групи з питань розробки змін до українського санкційного законодавства.

ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

«Паради» полонених і руйнування мостів. Україна передала до Гааги два повідомлення про воєнні злочини на Донбасі

Генеральний прокурор Ірина Венедіктова [підписала два нових повідомлення](#) до Міжнародного кримінального суду. «Ми звернули увагу Офісу прокурора МКС на 3 найрезонансніші інциденти: (1) так званий «парад полонених» 24 серпня 2014 року, учасниками якого стали 53 затриманих військовослужбовці; (2) захоплення у полон 101 військовослужбовця батальйону спеціального призначення Національної гвардії України «Донбас»; (3) так званий «парад/марш полонених» 22 січня 2015 року, учасниками якого стали 20 затриманих військовослужбовців». «Інше повідомлення стосується нападів на мости та руйнування мостів у Донецькій та Луганській областях України, які постраждали від бойових дій. Це дані щодо 43 інцидентів у період з травня 2014 по січень 2019 року».

Венеціанська комісія рекомендує змінити законопроект про перехідний період

Комісія у своєму висновку щодо законопроекту «Про засади державної політики перехідного періоду» на Донбасі і у Криму пропонує внести низку змін в документ. [Зазначається](#), що проект закону пропонує створити тільки загальну правову рамку для різних заходів перехідного періоду під час процесу реінтеграції територій; документ загальний і розмитий – виконання закону буде залежати від імplementованих законів і актів. Оригінальний текст висновку англійською [доступний на сайті Ради Європи](#).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Цей дайджест було розроблено завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках Програми «Права людини в дії», яка виконується Українською Гельсінською спілкою з прав людини. Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID/Уряду США.

У світі, USAID є однією з провідних установ у сфері розвитку, яка виконує роль каталізатора цих процесів та допомагає досягати позитивних результатів. Діяльність USAID є проявом доброчинності американського народу, а також підтримує просування країн-отримувачів допомоги до самостійності та стійкості та сприяє забезпеченню національної безпеки та економічного добробуту США. Партнерські стосунки з Україною USAID підтримує з 1992 року; за цей час, загальна вартість допомоги, наданої Україні з боку Агентства, склала понад 3 млрд. доларів США. До поточних стратегічних пріоритетів діяльності USAID в Україні належать зміцнення демократії та механізмів досконалого врядування, сприяння економічному розвитку та енергетичній безпеці, вдосконалення систем охорони здоров'я та пом'якшення наслідків конфлікту у східних регіонах. Для того, щоб отримати додаткову інформацію про діяльність USAID, просимо Вас звертатися до Відділу зв'язків з громадськістю Місії USAID в Україні за тел. (+38 044) 521-57-53. Також пропонуємо завітати на наш вебсайт: <http://www.usaid.gov/ukraine>, або на сторінку у Фейсбук: <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

Програма USAID «Права людини в дії», контактна інформація:

Українська Гельсінська спілка з прав людини
вул. Фролівська, 3/34, Київ, Україна
тел.: +38 044 485 17 92, факс: +38 044 425 99 24
Електронна пошта: t.symbivskyy@helsinki.org.ua, веб-сайт: <http://helsinki.org.ua/>